KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 5 päivänä kesäkuuta 1996,

ERP—Itä-Eurooppa-ohjelmaan kuuluvista Itävallan tasavallan tukihankkeista

(Ainoastaan saksankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(97/241/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 93 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on pyytänyt niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa edellä mainittujen artiklojen mukaisesti,

sekä katsoo seuraavaa:

I

(1) Itävallan viranomaiset ilmoittivat 23 päivänä maaliskuuta 1995 päivätyllä kirjeellä ERP-ohjelmasta Itä-Eurooppaan suuntautuvien sijoitusten hyväksi (ERP—Itä-Eurooppa-ohjelma). Wienissä 28 päivänä maaliskuuta 1995 pidetyssä kokouksessa ja 20 päivänä huhtikuuta päivätyssä kirjeessä annettiin lisätietoja ja -selvityksiä. Eisenstadtissa ja Wienissä 12 ja 13 päivänä kesäkuuta 1995 pidetyssä toisessa kokouksessa ja 27 päivänä kesäkuuta 1995 päivätyssä kirjeessä ilmoitettiin muutoksista alkuperäiseen ilmoitukseen. Itävallan viranomaiset suostuivat

— luopumaan alunperin suunnitelluista, jakeluverkon perustamista koskevista ohjelman osista ja

— asettamaan tuen ehdoksi investointitoimenpiteet.

Itävallan hallituksen edustajat antoivat 10 päivänä elokuuta 1995 päivätyssä kirjeessä lisätietoja. Hallituksen edustajien kanssa käytiin keskustelu jälleen 9 päivänä lokakuuta 1995.

(2) Komissio päätti 31 päivänä lokakuuta 1995 aloittaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan 2 artiklan mukaisen menettelyn. Komissio antoi tästä tiedon Itävallan hallitukselle 27 päivänä joulukuuta 1995 päivätyllä kirjeellä ja pyysi sitä antamaan asiasta lausunnon kuukauden kuluessa. Kirje julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* [1], jotta jäsenvaltioilla ja muilla, joita asia koskee, olisi mahdollisuus esittää huomautuksensa kyseisistä toimenpiteistä kuukauden kuluessa kirjeen julkaisemisesta.

(3) Itävallan hallitus lähetti 14 päivänä helmikuuta 1996 päivätyssä kirjeessä perusteellisen lausunnon. Lisäksi komissio sai 9 päivänä huhtikuuta 1996 Du Pont de Nemours International SA:n huomautukset, jotka välitettiin telekopiona Itävallan hallitukselle lausuntoa varten 22 päivänä huhtikuuta 1996. Muut jäsenvaltiot eivät esittäneet huomautuksia.

II

(4) Viidelle vuodelle (heinäkuusta 1995 kesäkuuhun 2000) laaditussa ohjelmassa suunnitellaan ensimmäisenä vuonna (1995/96) annettavan lainoja yhteensä 350 miljoonaa Itävallan šillinkiä (26 miljoonaa ecua). Lainat myönnetään alennetuin koroin; avustusekvivalentti on 44 miljoonaa Itävallan šillinkiä (3,3 miljoonaa ecua) vuodessa. Yksittäiseen hankkeeseen voidaan myöntää lainaa 1 miljoonasta Itävallan šillingistä (74 500 ecua, mikä on vähimmäismäärä) 100 miljoonaan Itävallan šillinkiin (7,45 miljoonaa ecua, mikä on enimmäismäärä). ERP-rahaston varoja odotetaan käytettävän vuodessa 10—50 hankkeeseen.

Ohjelma on tarkoitettu itävaltalaisten yritysten Keski- ja Itä-Euroopan maihin (Unkari, Tšekin tasavalta, Slovakian tasavalta, Puola, Romania, Bulgaria, Viro, Latvia, Liettua, Slovenia, Kroatia ja Albania) suuntautuviin suoriin sijoituksiin. Tuettavien investointihankkeiden on edistettävä Itä-Euroopan maiden talouden rakenneuudistusta ja elpymistä, parannettava osaltaan tukea hakevien yritysten strategista asemaa ja vaikutettava myönteisesti Itävallan talouteen.

[1] EYVL N:o C 71, 9.3.1996, s. 9.

(5) Seuraavia hankkeita voidaan tukea:

— tuotantolaitosten perustaminen ("Produktionsniederlassungen bzw. -tochterfirmen"),

— tuotannollisten yhteisyritysten perustaminen,

— määräosuuksien hankkiminen (vähintään 25 prosenttia) olemassa olevasta yrityksestä,

— yritysosto,

— osallistuminen ympäristöhankkeisiin.

Korkotuetulla lainalla voidaan kattaa seuraavia kustannuksia:

— osakkuuteen investoitu pääoma, jos vähintään kaksi kolmasosaa käytetään tuotantoinvestointihankkeen toteuttamiseen,

— osakkaiden yhteisölle myöntämät lainat, jos vähintään kaksi kolmasosaa käytetään tuotantoinvestointihankkeen toteuttamiseen,

— osuuden hankintahinta ulkomaisesta yrityksestä, jos määrästä vähintään kaksi kolmasosaa käytetään tuotantoinvestointihankkeen toteuttamiseen,

— muut suoraan investointeihin liittyvät kustannukset.

(6) Korkotukilainojen tuki-intensiteetti saa olla — myös tukien kasautumistapauksessa — enintään 11,25 prosenttia brutto.

(7) Kun komissio aloitti menettelyn, sen näkemys oli, että korkotukilainat voivat olla Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtion tukea, koska ne parantavat tukea hakevien yritysten taloudellista asemaa ja vaikuttavat todennäköisesti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Komissio esitti epäilyksiä sen suhteen, ovatko investointituet, joita myönnetään Euroopan unionin alueelle sijoittautuneille yrityksille taloudellisen toiminnan tukemiseen ETA:n ulkopuolella, yhteismarkkinoille soveltuvia, ja jos ovat, millaisin ehdoin. Ohjelma ei koske ainoastaan pk-yrityksiä, ja lisäksi on odotettavissa, että pienille ja keskisuurille yrityksille annettavaa valtion tukea koskevissa yhteisön suuntaviivoissa määrätyt eri tarkoituksiin myönnettävien tukien kasautumistapauksiin sovellettavat enimmäismäärät ylittyvät. Koska komission mielestä ei näin ollen voitu soveltaa 92 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrättyjä poikkeuksia, se päätti aloittaa 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn kyseisen ohjelman osalta.

III

(8) Itävallan hallitus lähetti huomautuksensa 14 päivänä helmikuuta 1996 päivätyssä kirjeessä. Samat huomautukset oli lähetetty 22 päivänä joulukuuta 1995 ERP-kansainvälistymisohjelman [1] takia aloitetun 93 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn yhteydessä. Niiden mukaan ohjelmien taustalla ovat seuraavat syyt:

— Itävallan talouden kannalta määräävä tekijä oli vuosikymmenten ajan sijainti Länsi- ja Itä-Euroopan rajalla. Tämän vuoksi Itävallan talouden yhdentyminen maailmanmarkkinoihin on jäänyt jälkeen OECD-maiden keskiarvosta: vuonna 1985 itävaltalaisten yritysten suorat sijoitukset ulkomaille olivat 1,5 prosenttia BKT:stä, kun OECD:n keskiarvo oli 8 prosenttia. Vaikka luvut nousivatkin 2,8 prosenttiin vuonna 1990 ja 4,3 prosenttiin vuonna 1993, itävaltalaisten yritysten olisi pitänyt tehdä suoria sijoituksia ulkomaille vähintään 100 miljardilla Itävallan šillingillä (7,45 miljardia ecua), jotta Itävallan talous olisi saavuttanut OECD:n tämänhetkisen arviolta 10—12 prosentin keskiarvon.

— Samalla tukiohjelmien tarkoituksena on vaikuttaa osaltaan siirtymätalous- ja kehitysmaiden kehitykseen ja tukea niitä markkinatalouden rakenteiden luomisessa.

(9) Itävallan viranomaiset korostavat, että ohjelmien tavoitetta, eli itävaltalaisyritysten "kansainvälistymisvajeen" poistamista, ei saavuteta, jos ohjelmat rajataan pienille ja keskisuurille yrityksille annettavaa valtion tukea koskevissa yhteisön suuntaviivoissa [2] tarkoitettuihin pk-yrityksiin. Vaje koskee huomattavasti enemmän yli 1 000 työntekijää työllistäviä yrityksiä. Kuitenkin myönnetään, että suuret monikansalliset konsernit eivät kärsi vajeesta. Niiden hankkeet tuskin täyttäisivätkään näiden kahden ohjelman edellytyksiä.

(10) Lisäksi Itävallan viranomaiset toteavat, että palkkakustannusten maailmanlaajuisten erojen vuoksi tuotantolaitostensa siirtoa suunnittelevat yritykset eivät kärsi kansainvälistymisen puutteesta. Vaikka tukiohjelmissa ei varsinaisesti suljeta pois tuotantolaitosten siirtosuunnitelmia, sellaisten hankkeiden edistäminen ei kuulu näiden toimenpiteiden tavoitteisiin.

[1] Tuki N:o C 50/95 (N 317/95), EYVL N:o C 71, 9.3.1996, s. 6.
[2] EYVL N:o C 213, 19.8.1992, s. 2.

(11) Ohjelmat eivät ole missään yhteydessä tavaroiden tai palveluiden vientiin ja niissä ei ole näin ollen kyse Euroopan yhteisön tai WTO:n määräysten vastaisesta vientituesta. Toimenpiteitä ei myöskään voi verrata vientirahoituksen sidottuihin luottoihin.

(12) Ohjelmilla ei ole myöskään kilpailua vääristäviä vaikutuksia. Itävallan viranomaisten näkemyksen mukaan tuen vaikutus tuotteen hintaan on kilpailun vääristymisen keskeinen arviointiperuste. Tässä yhteydessä 5 prosenttia olisi sopiva merkitykseltään vähäisen tuen raja.

(13) Tuettavat hankkeet toteutettaisiin kolmansissa maissa ja ne voisivat ainoastaan harvinaisissa poikkeusolosuhteissa vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Yhteisön tukisäännöissä sallitaan puuttuminen tapauksiin tilanteen mukaan estämättä jäsenvaltiota toteuttamasta tukiohjelmaa sinänsä.

(14) Vaikka ohjelmissa olisi kyse perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtion tuesta, voitaisiin niitä kuitenkin pitää yhteismarkkinoille soveltuvina, koska niillä edistetään 92 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettua Euroopan yhteistä etua koskevan hankkeen toteuttamista. Seuraavat asiat tukevat tätä näkemystä:

— KIE-maiden ja entisen Neuvostoliiton valtioiden kanssa tehtyjen Eurooppa-sopimusten ja yhteistyösopimusten yleinen tavoite;

— Euroopan unionin ohjelmat, joilla pyritään samankaltaisiin tavoitteisiin, esim. Phare ja Tacis, sekä Keski- ja Itä-Euroopan maita koskeva JOP-rahoitusväline ja kehitysmaita ja Välimeren maita koskeva EC Investment Partners -rahoitusväline, mukaan lukien jäsenvaltioiden yhteisrahoitusvälineet, joista säädetään Phare-asetuksen [1] 4 artiklassa;

— neuvoston yhteinen kanta (EY) N:o 6/95 [2], jossa neuvosto korostaa yksityisen sektorin merkitystä kehitysprosessissa ja molempia osapuolia hyödyttävien investointien edistämisen välttämättömyyttä.

(15) Lisäksi tuella edistetään 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaisesti taloudellista kehitystä alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen. KIE-maat ovat niiden kanssa tehtyjen Eurooppa-sopimusten 63 artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaan verrattavissa 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettuihin yhteisön alueisiin. WTO:n tukikoodeksin 27 ja 29 artiklassa määrätyn etuuskohtelun huomioon ottaen sama pätee myös kehitysmaihin ja äskettäin teollistuneisiin maihin.

(16) Itävallan viranomaisten mukaan tukiohjelmat helpottavat myös perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettua tietyn taloudellisen toiminnan kehittämistä, koska niillä tuetaan itävaltalaisyritysten investointeja ulkomailla ja lähennetään näin ollen Itävallan talouden kansainvälistymisastetta OECD:n keskiarvoon.

(17) Lisäksi Itävallan viranomaisten näkemys on, että ETA:n ulkopuolella myös yritysostoja ja osakkuuksien hankintaa voidaan tukea. Pk-yritysten osalta hyväksyttävän tuen käsitteen ei tarvitse mennä yksiin alueellista tukea koskevissa säännöissä määriteltyjen "alkuinvestointien" kanssa. Yhteisön sääntöjen mukaan voidaan aluetuki-investointien yhteydessä pitää "alkuinvestointina" myös "käyttöomaisuuteen tehtyä sijoitusta, joka tehdään ottamalla haltuun yritys, joka on lopettanut toimintansa tai joka olisi lopettanut sen, ellei tällainen haltuunotto olisi tapahtunut" [3]. Tämä näkökohta tulee usein kysymykseen tehtäessä yrityskauppoja ja hankittaessa osakkuuksia ulkomailla, erityisesti Itä-Euroopassa.

IV

(18) Du Pont de Nemours International SA esitti huomautuksissaan näkemyksensä, jonka mukaan ohjelmissa on kyse innovatiivisesta ja käytännöllisestä lähestymistavasta, joka vastaa tarpeeseen kohdistaa investointeja Keski- ja Itä-Euroopan maihin. Talouden rakenneuudistustoimenpiteet ovat oleellisia näiden maiden liittyessä mahdollisesti Euroopan unioniin.

[1] Neuvoston asetus (ETY) N:o 3906/89, annettu 18 päivänä joulukuuta 1989, taloudellisen tuen myöntämisestä Unkarin tasavallalle ja Puolan kansantasavallalle, EYVL N:o L 375, 23.12.1989, s. 11.

[2] Neuvoston 22 päivänä toukokuuta 1995 vahvistama yhteinen kanta (EY) N:o 6/95 neuvoston asetuksen antamiseksi EC Investment Partners -rahoitusvälineen täytäntöönpanosta Latinalaisen Amerikan, Aasian ja Välimeren alueen maissa sekä Etelä-Afrikan tasavallassa, EYVL N:o C 160, 26.6.1995, s. 8.

[3] Ks. valtion tukea koskevien menettelysääntöjen ja aineellisten sääntöjen (EFTAn valvontaviranomaisen antamat suuntaviivat) 25 kohdan 11 kappale, EYVL N:o L 231, 3.9.1994, s. 57.

V

Tukiohjelmien luonne

(19) Tukemalla tuotantolaitosten tai tytäryritysten perustamista, tuotannollisten yhteisyritysten perustamista, osakkuuksien hankintaa olemassa olevista yrityksistä ja yrityskauppoja kolmansissa maissa suositaan joitakin yrityksiä tai tuotannonaloja sellaisiin yrityksiin verrattuna, jotka eivät saa tukea tällaiseen toimintaan.

(20) Komission mielestä Euroopan unionin yritysten ulkomaille suuntautuviin suoriin sijoituksiin myönnettävää tukea voidaan verrata sellaisille yrityksille myönnettävään tukeen, jotka vievät huomattavan osan tuotannostaan. Jälkimmäisen tilanteen suhteen tuomioistuimen näkemys on, että koska markkinat, joilla yhteisön yritykset toimivat, ovat yhteneväiset, ei ole mahdotonta, että tuki vääristäisi kilpailua yhteisössä myös silloin, kun tuensaajayritys vie lähes koko tuotantonsa yhteisön ulkopuolelle ([1]).

(21) Molemmista Itävallan viranomaisten mainitsemista kyseisten ohjelmien perusteluista käy ilmi, että toimenpiteillä pyritään vaikuttamaan sekä Itävallan talouteen että kohdemaiden markkinoihin. Näin ollen itävaltalaisyrityksille myönnetty tuki vahvistaa ainakin osittain niiden asemaa kotimaanmarkkinoilla sellaisiin yrityksiin nähden, jotka eivät saa tukea vastaavaan toimintaan. Lisäksi ETA:n alueelle sijoittautuneet yritykset voivat kilpailla keskenään myös ulkomaaninvestoinneissa. Näin ollen on lähdettävä siitä, että merkitykseltään vähäisen tuen enimmäismäärän ylittävä tuki (ks. komission tiedonanto vähämerkityksisestä tuesta ([2])) vääristää tai ainakin uhkaa vääristää ETA:n yritysten välistä kilpailua. Vaikka Itävallan viranomaisten mielestä tuen vaikutus tuettujen tuotteiden hintoihin on rajallinen, se voi kuitenkin vaikuttaa ETA:n yritysten väliseen kilpailuun.

(22) Sama koskee myös vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen (Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 artikla) tai sopimuspuolten väliseen kauppaan (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artikla). Vaikka tällaiset vaikutukset kauppaan eivät kolmansiin maihin suuntautuvien hankkeiden osalta todennäköisesti näy yhtä selvästi, niitä ei kuitenkaan voida sulkea pois ennakolta. Tätä voidaan verrata tilanteeseen, jossa olisi järkevää olettaa, että yhteisön yritys, joka vie huomattavan osan tuotannostaan kolmansiin maihin, suuntaa maailmanmarkkinatilanteen takia toimintansa yhteisön sisämarkkinoille ja tämän seurauksena tuki vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ([3]).

Näin ollen voidaan päätellä, että tapaukset, joissa kolmansissa maissa tuotetut tavarat tuodaan takaisin ETA:n alueelle, vaikuttavat jäsenvaltioiden väliseen (perustamissopimuksen 92 artikla) tai sopimuspuolten väliseen kauppaan (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artikla). Lisäksi tällaiset tuet voivat myös vahvistaa Itävaltaan ja samalla yhteismarkkinoille sijoittautuneen tuensaajan asemaa. Tällaisissa tapauksissa ohjelmien osana myönnetty tuki voi vaikuttaa suoraan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

(23) Suunniteltu tukiohjelma kuuluu edellä esitetyistä syistä Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Näin on erityisesti sen vuoksi, että tässä ohjelmassa tuettavien tapausten määrää ei ole rajoitettu ja on mahdotonta selvittää ennakolta yksittäisten soveltamistapausten vaikutuksia kauppaan. Tämä ei kuitenkaan estä komissiota tekemästä sitä johtopäätöstä, että jotkin tarkasteltavana olevien ohjelmien soveltamistapaukset eivät kuulu perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, erityisesti kun on kyse hankkeista kehitys- tai siirtymätalousmaissa.

Tukikelpoiset kustannukset ja ohjelmien tuen intensiteetti

(24) Tukikelpoisten investointien käsitteen osalta komissio on johdonmukaisesti aina ollut sitä mieltä, että pk-yritysten investointeihin on sovellettava aluetukijärjestelmien koordinointiperiaatteissa ([4]) esitettyä määritelmää. Näiden koordinointiperiaatteiden 18 kohdan i alakohdan (vastaa Itävallan hallituksen esille ottamien EFTAn valvontaviranomaisen suuntaviivojen 25 kohdan 11 alakohtaa) mukaan tukikelpoiset investoinnit ovat "alkuinvestointeja", toisin sanoen käyttöomaisuuteen tehtyjä sijoituksia

— "uutta yritystä perustettaessa, olemassa olevaa yritystä laajennettaessa tai ryhdyttäessä olemassa olevan yrityksen tuote- tai tuotantomenetelmän

([1]) Asia C-142/87, Belgia v. komissio ("Tubemeuse"), (Kok. 1990, I-959, 35 kohta).
([2]) EYVL N:o C 68, 9.3.1996, s. 9.
([3]) Asia C-142/87, Belgia v. komissio ("Tubemeuse"), (Kok. 1990, I-959, 38—40 kohta).
([4]) EYVL N:o C 31, 3.2.1979, s. 9.

perustavaa laatua olevaan muutostoimintaan (järkeistämällä, uudelleen järjestämällä tai uudenaikaistamalla)"

tai

— "ottamalla haltuun yritys, joka on lopettanut toimintansa tai joka olisi lopettanut sen, ellei tällainen haltuunotto olisi tapahtunut".

(25) Komissio toteaa tarkasteltavina olevista ohjelmista, että korkotukilainat ovat koordinointiperiaatteiden mukaan suoraan yhteydessä alkuinvestointihankkeisiin. Tukien yhteisen arviointimenetelmän (ks. neuvoston 20 päivänä lokakuuta 1971 antaman päätöslauselman liitteen 5 kohta) mukaan hyväksyttävä tuen enimmäisintensiteetti on 7,5 prosenttia. Aluetukijärjestelmien koordinointiperiaatteiden 18 kohdan i alakohdan mukaisten tukikelpoisten kustannusten perusteella laskettuna tuen intensiteetti voi kuitenkin olla 11,25 prosenttia (brutto), jos korkotukilainoista ainoastaan kaksi kolmasosaa käytetään investointitoimenpiteeseen ja edellisessä kohdassa (yrityksen haltuunotto) mainitut edellytykset eivät täyty.

Ohjelmien yhteismarkkinoille soveltuvuuden arviointi

(26) Tuki kehitysmaissa toteutettaville hankkeille tasoittaa tällaisiin investointeihin liittyviä huomattavia riskejä sekä vaikuttaa näiden maiden kehitykseen ja vahvistaa taloussuhteita niihin. Komissio on tietoinen kolmansiin maihin suuntautuvien suorien sijoitusten merkityksestä sekä suhteiden vahvistamisessa näihin maihin että Euroopan teollisuuden monipuolistamisessa ja kansainvälistymisessä.

(27) Toisaalta on erittäin todennäköistä, että tällainen tuki parantaa tuensaajien asemaa yhteismarkkinoilla ja niiden kilpailukykyä maailmanmarkkinoilla. Vaikka tällainen tuki edistää perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettua "tietyn taloudellisen toiminnan kehitystä", voidaan tukea myöntää ainoastaan, jos "tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla" (perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ensimmäisen virkkeen toinen lause).

(28) Arvioitaessa suoria sijoituksia ulkomaille on otettava huomioon kaksi lisätekijää, joilla ei ole tavallisesti merkittävää asemaa soveltuvuuden arvioinnissa: Euroopan teollisuuden kansainvälinen kilpailukyky ja Euroopan edut taloudellisen yhteistyön vahvistamisessa tiettyjen kolmansien maiden kanssa. Nämä kaksi näkökohtaa on tasapainotettava mahdollisten haittavaikutusten kanssa, joita ovat esimerkiksi yritysten siirrot ja mahdolliset vaikutukset työllisyyteen.

Tuet pk-yrityksille

(29) Pk-yrityksille annettavaa valtion tukea koskevien yhteisön suuntaviivojen mukaan sellainen tuki on hyväksyttävää, jonka avulla pk-yritykset voivat voittaa vaikeuksiaan. Suuriin yrityksiin verrattuna pk-yrityksillä on erityisiä vaikeuksia pääomanhankinnassa ja luotonsaannissa, mikä voi estää niiden kehitystä. Pienille ja keskisuurille yrityksille annettavaa valtion tukea koskevista yhteisön suuntaviivoista käy ilmi komission myönteinen suhtautuminen pk-yritysten tukemiseen niiden vaikeuksissa erilaisin toimenpitein, erityisesti investointituen avulla. Komission arviossa ei ole tehty eroa sen suhteen, toteutetaanko investointi yhteisössä vai sen ulkopuolella. Tästä voidaan päätellä, että määräyksiä voidaan soveltaa kaikkiin pk-yritysten investointeihin paikasta riippumatta.

Lisäksi vaikeudet, joita pk-yritykset kohtaavat tehdessään investointeja ETA:n ulkopuolella, ovat yhtä suuria tai suurempia kuin ETA:n alueella investoitaessa. Voidaan todeta, että pk-yritysten ulkomaille suuntautuvien suorien sijoitusten kielteiset vaikutukset Euroopan taloudelle, esim. vaikutukset työllisyystilanteeseen ja yritysten siirtoihin liittyvät riskit, voidaan luokitella vähäisiksi. Lisäksi tukikelpoisten kustannusten ("alkuinvestointi") määritelmä takaa, että yhteisöön sijoittautuneen yrityksen siirtoa kolmanteen maahan ei voida tukea.

(30) Pk-yrityksiä koskevien yhteisön suuntaviivojen soveltaminen pk-yritysten ulkomaille suuntautuviin suoriin sijoituksiin merkitsee, että tukikelpoiset kustannukset on määriteltävä kansallisissa tukiohjelmissa yhteisön suuntaviivojen mukaisesti. Näin ollen pk-yrityksiä koskevien suuntaviivojen 4.1 kohdassa tarkoitetut pk-yrityksille myönnettävien investointitukien tukikelpoiset kustannukset on määriteltävä aluetukijärjestelmien koordinointiperiaatteiden 18 kohdan i alakohdan mukaisesti. Toinen vaihtoehto

on, että tuen intensiteettiä laskettaessa otetaan huomioon ainoastaan se osa tukikelpoisista kustannuksista, joka on "alkuinvestoinnin" määritelmän mukainen. Itävallan on näin ollen taattava, että pk-yrityksiä koskevasta enintään 7,5 prosentin hyväksyttävästä tuen intensiteetistä, joka on laskettu edellä esitetyllä tavalla, pidetään kiinni. Tuesta, joka perustuu muihin kuin komission yleensä hyväksymiin kustannuksiin ja joka johtaa yhteisön menetelmällä laskettuna yli 7,5 prosentin intensiteettiin, on ilmoitettava erikseen, ja komissio käsittelee tuen tapauskohtaisesti. Pienten yritysten osalta voidaan todeta, että pk-yrityksiä koskevissa suuntaviivoissa määrättyä 15 prosentin kattoa ei ylitetä.

(31) Yhteisön muilla aloilla noudattama pk-yrityspolitiikka tukee pk-yrityksiä koskevien yhteisön suuntaviivojen soveltamista:

— Komissio katsoo, että nykyinen ulkomaille suuntautuvia suoria sijoituksia koskevien sääntöjen tilanne on erityisesti pk-yritysten kannalta epätyydyttävä, koska niiden ei ole mahdollista seurata kohdemaiden jatkuvasti muuttuvia, suoria sijoituksia koskevia määräyksiä ([1]).

— Eurooppa-neuvoston Cannesissa 15 ja 16 päivänä joulukuuta 1995 pidetyn kokouksen päätelmissä tunnustetaan, että on välttämätöntä tukea pk-yritysten kansainvälistymistä ([2]).

— Myös yhteisön ja kolmansien maiden välisiin yhteistyösopimuksiin sisältyy lausekkeita pk-yritysten välisten lähempien suhteiden tukemisesta kaupan ja teollisen yhteistyön mahdollisuuksien edistämiseksi ([3]).

Tuet suuremmille yrityksille

(32) Yleensä komissio pitää suurille yrityksille myönnettäviä investointitukia yhteismarkkinoille soveltumattomina. Poikkeukset ovat mahdollisia ainoastaan tukialueilla toteutettavien hankkeiden investointitukien kohdalla. Komission näkemyksen mukaan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa määrättyjä alueellisia poikkeusmääräyksiä ei voida kuitenkaan soveltaa sijoituksiin kolmansissa maissa. Lisäksi joihinkin KIE-maiden kanssa tehtyihin Eurooppa-sopimuksiin sisältyvän 64 artiklan 3 kohdan a alakohta, joka vastaa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohtaa, viittaa yksiselitteisesti kyseisen maan myöntämään tukeen eikä sitä voida soveltaa tukeen, jota Euroopan unionin jäsenvaltio myöntää yritykselleen tässä maassa toteutettavaan investointihankkeeseen.

(33) Komissio vahvistaa myönteisen suhtautumisensa hankkeisiin, joilla tuetaan yhteistyötä Keski- ja Itä-Euroopan maiden kanssa. Käsiteltävänä olevat tukiohjelmat eivät kuitenkaan täytä edellytyksiä, jotka komissio yleensä asettaa perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetulle "Euroopan yhteistä etua koskevalle hankkeelle". Ohjelmat eivät ole osa rajat ylittävää ohjelmaa, johon vähintään kaksi jäsenvaltiota osallistuu yhdessä tai josta ne ovat sopineet yhdessä saavuttaakseen yhteisen tavoitteen. Ei ole myöskään mitään osoitusta siitä, että ohjelmat olisivat osa sen kolmannen maan kehitys- tai yhteistyöstrategiaa, jossa tukea saavat hankkeet on tarkoitus toteuttaa. Näin ollen käsiteltävänä olevissa ohjelmissa ei voida vedota perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettuun "Euroopan yhteiseen etuun".

(34) Komissio ei voi kuitenkaan sulkea pois sitä mahdollisuutta, että käsiteltävänä olevien ohjelmien osana tietyille suuryrityksille myönnetty tuki ei olisi perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtion tukea tai että yleinen valtion tuen kielto ei koskisi niitä, vaan niihin sovellettaisiin 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan poikkeusta. Voidakseen todeta, muuttaako tällainen tuki kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla, komission olisi muun muassa

— varmistettava, että tuki ei sisällä (piilo)vientitukea ja

— otettava huomioon vaikutukset työllisyyteen sekä lähtö- että kohdemaassa, tytäryritysten tai tuotantolaitosten siirtymisen riski jäsenvaltioista kolmansiin maihin, alakohtaiset vaikutukset ja paikallisen valmistuksen osuus, tuen välttämättömyys — mukaan lukien suunnitellun tuen intensiteetti — Euroopan teollisuuden kilpailukyvyn ja/tai tietyissä kolmansissa maissa toteutettaviin investointihankkeisiin sisältyvien riskien kannalta.

Koska tämä arviointi on suoritettava tapauskohtaisesti, komission on pyydettävä erillistä ilmoitusta kaikista ohjelman osana myönnettäviksi suunnitelluista tuista yrityksille, joita ei voida luokitella

([1]) KOM(95) 42 lopull., s. 5.
([2]) SI 95/1000, s. 14.
([3]) Ks. esim. 6 artikla ehdotuksessa neuvoston päätökseksi Euroopan yhteisön ja Nepalin kuningaskunnan välisen yhteistyösopimuksen tekemisestä, EYVL N:o C 338, 16.12.1995, s. 10, ja 12 artikla ehdotuksessa neuvoston päätökseksi Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä eteläisten yhteismarkkinoiden ja niiden jäsenvaltioiden (Argentiina, Brasilia, Paraguay, Uruguay) välisen alueidenvälistä yhteistyötä koskevan puitesopimuksen tekemisestä, EYVL N:o C 14, 19.1.1996, s. 4.

pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 3 päivänä huhtikuuta 1996 annetussa komission suosituksessa (1) tarkoitetuiksi pk-yrityksiksi.

VI

(35) Komissio katsoo, että tukiohjelmaa voidaan näin ollen pitää perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan sekä pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yritykset) annettavaa valtion tukea koskevien yhteisön suuntaviivojen mukaan yhteismarkkinoille soveltuvana. Komissio ei voi kuitenkaan hyväksyä tukea suurien yritysten hankkeille. Näin ollen komissio pyytää Itävallan hallitusta antamaan tiedon tällaisista hankkeista perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Tuki, jonka Itävallan tasavalta aikoo myöntää ERP—Itä-Eurooppa-ohjelman yhteydessä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 3 päivänä huhtikuuta 1996 annetussa komission suosituksessa tarkoitetuille pienille ja keskisuurille yrityksille, on Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuvaa.

2 artikla

Tuesta, jota Itävallan tasavalta aikoo myöntää osana 1 artiklassa mainittua ohjelmaa yrityksille, joita ei voida luokitella pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 3 päivänä huhtikuuta 1996 annetussa komission suosituksessa tarkoitetuiksi pk-yrityksiksi, on annettava erikseen tieto perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

Tuesta, jota Itävallan tasavalta aikoo myöntää pienille ja keskisuurille yrityksille ja jonka perustana olevat tukikelpoiset kustannukset poikkeavat komission yleensä pk-yritysten investointituelle pk-yrityksiä koskevien yhteisön suuntaviivojen 4.1 kohdan ja aluetukijärjestelmien koordinointiperiaatteiden mukaisesti hyväksymistä tukikelpoisista kustannuksista ja joka komission hyväksymien tukikelpoisten kustannusten perusteella laskettuna johtaa pienten yritysten osalta yli 15 prosentin tuen intensiteettiin ja keskisuurten yritysten osalta yli 7,5 prosentin intensiteettiin, on annettava erikseen tieto perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

3 artikla

Itävallan hallitusta pyydetään esittämään komissiolle vuosittain kertomus ohjelman soveltamisesta.

4 artikla

Itävallan hallitusta muistutetaan siitä, että tämän ohjelman soveltamista koskevat eri tarkoituksiin myönnetyn tuen (2) tai samaan tarkoitukseen saman viranomaisen tai eri viranomaisten (keskus-, alue- ja/tai paikallisviranomaisten) hyväksymien ohjelmien perusteella myönnetyn tuen kasautumista koskevat säännöt. Jälkimmäisessä tapauksessa ei 1 artiklassa mainitulle ohjelmalle hyväksyttyä tuen enimmäismäärää saada ylittää.

Lisäksi Itävallan hallitusta muistutetaan, että sen on noudatettava tiettyjä aloja koskevia yhteisön sääntöjä, toisin sanoen Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia aloja, liikennettä, kalastusta, maataloutta sekä maataloustuotteiden jalostusta ja kauppaa koskevia sääntöjä (3).

5 artikla

Tämä päätös on osoitettu Itävallan hallitukselle.

Tehty Brysselissä 5 päivänä kesäkuuta 1996.

Komission puolesta

Hans VAN DEN BROEK

Komission jäsen

(1) EYVL N:o L 107, 30.4.1996, s. 4.

(2) EYVL N:o C 3, 5.1.1985, s. 2.

(3) EYVL N:o C 29, 2.2.1996, s. 4.